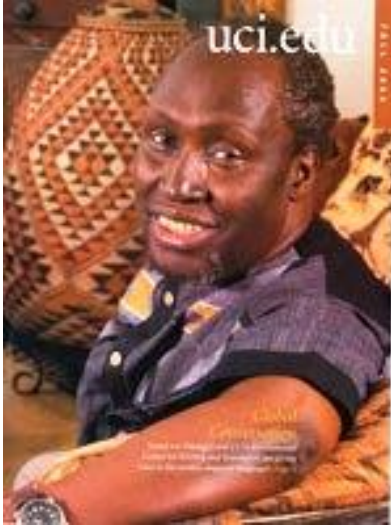

‘मान उंचावणारी क्रांती’

मूळ इंग्रजी : डॉ. गूगी वा थियांगो

अनुवाद : डॉ. गोपाल महामुनी

(कादंबरीकार, निबंधकार, नाटककार, संपादक, सामाजिक कार्यकर्ते म्हणून प्रसिद्ध असलेले गूगी वा थियांगो हे अमेरिकेतील आयर्विन येथील कॅलिफोर्निया विद्यापीठातील इंग्रजी व तुलनात्मक अध्ययन विभागात प्राध्यापक आहेत. त्यांचा जन्म १९३८ साली केनियामध्ये झाला. त्यांना डेन्मार्क, जर्मनी, ब्रिटन, न्यूझिलंड, अमेरिका आणि आफ्रिकासारख्या देशातल्या विविध विद्यापीठातून दहा डॉक्टरेट पदव्या मिळाल्या आहेत. ते अमेरिकन अकॅडेमी ऑफ आर्ट्स ऍंड सायन्स तसेच अमेरिकन अकॅडेमी ऑफ आर्ट्स ऍंड लेटर्सचे सदस्य आहेत. ‘गिकुयु’ या मूळ केनियन भाषेत लिहिलेल्या त्यांच्या अनेक पुस्तकांचा इंग्रजी अनुवाद झाला आहे. ‘आफ्रिका खंडातील जनजीवनावर बदलांचा झालेला परिणाम तेथील दोन हजार

भाषांवरही होऊन त्या मृत्युपंथाला लागल्या. या भाषा टिकणे म्हणजे तेथील संस्कृती टिकणे आहे’ असे प्रतिपादन करणाऱ्या गूगी यांनी प्रारंभीचे आपले लेखन इंग्रजीतून केले पण तदनंतर त्यांनी आपल्या जमातीची भाषा असणाऱ्या गिकुयु भाषेतच आपल्या अभिव्यक्तीला मूर्त रूप देण्यास प्रारंभ केला. त्यांच्या डेव्हिल्स ऑन द क्रॉस, अ ग्रेन ऑफ व्हीट, आय विल मॅरी, व्हेन आय वॉट आदी कृती प्रसिद्ध आहेत.

गूगींनी मुलगी मुंबी हिला ख्रिसमसची भेट म्हणून लिहून दिलेली ‘इतुइका रिया मुरुंगरु : काना किरिया गितुमागा अन्दु माथी मरुगी’ नावाची प्रस्तुतची कथा मूळ गिकुयु भाषेत लिहीली. पुढे या कथेचा ‘द अपराईट रेव्होल्यूशन : ऑर व्हाय ह्यूमन्स वॉक अपराईट’ या इंग्रजी शीर्षकाने गूगींनीच इंग्रजी अनुवाद केला.

गूगी वा थियांगो

जलादा आफ्रिका नावाच्या प्रकाशनसंस्थेने ही कथा एकाचवेळेला आफ्रिकेतल्या तीस भाषेत अनुवादीत करून इतिहास रचला. या संस्थेला आता आफ्रिकेतल्या दोन हजार भाषांमध्ये या कथेचे भाषांतर करावयाचे आहे त्यासाठी या संस्थेची ‘पॅन आफ्रिकन रायटर्स’ नावाची टीम कार्यरत आहे.)

खूप खूप वर्षापूर्वी माणूसदेखील इतर चार पायांच्या प्राण्यांप्रमाणे हात आणि पायांचा वापर करीत चालत होता. तो ससा, चित्ता, गेंड्यापेक्षाही अधिक वेगाने धावत होता. त्याच्या हात आणि पायांमध्ये इतर अवयवांपेक्षा अधिक जवळीकता होती. त्या दोन्ही अवयवांना एकाच प्रकारचा सांधा, हाडे होती. खांदा आणि कटी, कोपरा आणि गुडघा, टाच आणि मनगट, पाऊल आणि हाताचा तळवा. इतकेच काय तर दोघांच्याही शेंड्याला पाच पाच बोटे होती. त्या बोटांना नखे होती. हाताच्या आणि पायाच्या बोटांची रचनाही सारखीच होती. अंगठा हे सर्वात मोठे बोट सुरुवातीला होते तर करंगळी हे शेवटचे छोटेसे बोट होते. हातांच्या या बोटांच्या रचनेसारखीच पायांच्या बोटांचीही रचना होती. त्याकाळी अंगठा इतर बोटांना चिकटूनच होता. अशारीतीने हात आणि पाय भाऊ भाऊ म्हणून ओळखले जात होते.

मार्केटला जायचे असेल, शॉपींग, झाडावर, डोंगरावर चढणे-उतरणे असेल शरीराला कुठेही घेऊन जायचे असेल तर हे दोघेही भाऊ सदैव तयार असत. शरीराला पाण्यात पोहण्यासाठी, सूर मारण्यासाठी, तरंगण्यासाठी दोघेही मदत करीत असत. ते भाऊ भाऊ एकमेकांना समानतेच्या दृष्टीने पहात. परस्पर संबंधामध्ये लोकशाही पद्धतीने वागत. गरज भासेल तेव्हा ते तोंडाकडून ध्वनी, कानाकडून ऐकणे, नाकाकडून वास घेणे, डोळ्यांकडून दृष्टी यासारखी कामे इतर अवयवांकडून करून घेत.

हात आणि पायांमधील परस्पर ताल आणि एकता इतर अवयवांच्या मनांत मत्सर निर्माण होण्यास कारणीभूत ठरली. या दोघां भावांसाठी आपण आपले ज्ञान खर्ची घालत आहोत म्हणून ते आतल्याआत जळू लागले. पण हेच हात आणि पाय आपल्याला सगळीकडे घेऊन जातात, याचा मत्सरामुळे त्यांना विसर पडला. सारे अवयव हात आणि पायांविरुद्ध कट कारस्थान करू लागले.

जीभेने मेंदूकडून एक कल्पना आणली आणि तात्काळ त्याची अंमलबजावणीही केली. हात आणि पाय यांच्यामध्ये बलिष्ठ कोण म्हणून तिने प्रश्न उपस्थित केला. तुमच्यामध्ये कोण अधिक बलशाली... म्हणत जीभ ओरडली. झाले याचा परिणाम व्हायचा तोच झाला. हात आणि पायांनी याआधी कधी असला विचारही केलेला नव्हता. पण दोघेही तोंडाकडून ध्वनी घेऊन आपणच कसे श्रेष्ठ, शरीराला आपलीच अधिक गरज कशी आहे हे पटवून सांगण्याचा प्रयत्न करू लागले. वादविवादास प्रारंभ झाला आणि पुढे त्याचे पर्यवसान कोण सुंदर, कोण मोहक अशा चढाओढीत झाले. हात आपली लांबसडक बोटे दाखवित ते किती नाजूक, सडपातळ आहेत याचे वर्णन करीत पायाच्या बोटांना आखूड, जाडेभरडे म्हणून हिणवू लागले. तर अन्नाला पारखी झालेली, उपाशी, अशक्त बोटे पहा म्हणत पायाच्या बोटांनी हाताच्या बोटांना प्रत्युत्तर दिले. हात आणि पायांमधील हे भांडण पुढे खूप दिवस चालले. याचा विपरित परिणाम त्यांच्या कामावर होऊन त्यांच्यातील एकीचे बळ संपुष्टात आले. अखेरीस कोण अधिक श्रेष्ठ या प्रश्नावर येऊन हा मुद्दा थांबला. यासंदर्भात न्यायनिवाड्यासाठी ते इतर अवयवांकडे वळले.

याच क्षणाची वाट पहात असलेल्या जीभेने हात आणि पायांमध्ये स्पर्धा घेण्याची कल्पना सुचविली. ही अद्भुत कल्पना साऱ्या अवयवांना पटल्याने साऱ्यांनी तात्काळ मान्यता दिली. परंतु कोणती स्पर्धा घ्यायची. काहींनी कुस्ती घ्यावी म्हणून सुचविले. हाताची आणि पायाची कुस्ती. काहींनी तलवारबाजी सुचविली. काहींनी जादू, शर्यत किंवा बुद्धीबळ यासारख्या स्पर्धा सुचविल्या. पण या साऱ्या स्पर्धा न्यायपूर्णरीतीने होणार नाहीत. कारण या स्पर्धेत दोघांनाही समान संधी मिळणार नाही. पुन्हा जीभेने मेंदूकडून यावरील उपाय आणला. त्याप्रमाणे या दोन्ही अवयवांनी एका संधीमध्ये साहसाचे प्रदर्शन घडवायचे होते. हात आणि पायांना हा उपाय पटल्याने त्यांनी याला होकार दर्शविला.

जंगलामध्ये नदी किनाऱ्यावरील मोकळ्या जागेत स्पर्धेला प्रारंभ झाला. आपल्याच देहाचे दोन अवयव परस्पर संघर्षासाठी सिद्ध झाले होते. त्यामुळे शरीराचे इतर सर्व अवयव बाह्य धोक्यापासून शरीराला सुरक्षित राखण्यासाठी सतर्क आणि सज्ज झाले. डोळ्यांनी दूरपर्यंत नजर फिरवून, परिसराचे

निरिक्षण करुन काही धोका आहे का ते पाहिले; कान ताठ होऊन लांबवरचा बारीकसारीक आवाजदेखील टिपू लागले. नाकाने आपल्या नाकपुड्या फुगवून डोळे, कान यांच्याकडून चुकून राहून गेलेल्या धोक्याचा काही सुगावा लागतो की काय ते पहाण्यासाठी वास घेऊ लागले. त्याचबरोबर जीभ कोणत्याही वेळेला धोक्याची सूचना देण्यासाठी ओरडावयास सिद्ध झाली.

हात आणि पायामधील या स्पर्धेची बातमी वाऱ्याने साऱ्या रानभर पसरवली. आकाशात, पाण्याच्या तळाशी, जंगळाच्या कानाकोपऱ्यापर्यंत वार्ता गेली. वार्ता ऐकून चार पायांचे प्राणी स्पर्धेच्या ठिकाणी जमू लागले. त्यातील काही प्राण्यांनी झाडांच्या फांद्या हलवून आपण आल्याचे जाहीर केले. बिबट्या, चित्ता, सिंह, गेंडा, तरस, हत्ती, जिराफ, उंट, लांब शिंगांचे प्राणी, आखूड शिंगांची म्हैस, हरीण, काळवीट, ससा, गाढव, उंदीर आदी प्राणी जमले तर पाणघोडा, मासा, मगर आदी जलचर प्राणी आपल्या शरीराचा अर्धा भाग पाण्याबाहेर काढून पाहू लागले. दोन पायांचे शहामृग, गीनी पक्षी आणि मोरांनी आपले पंख फडफडवून आनंद व्यक्त केला. झाडावरून पक्ष्यांनी किलबिलाट सुरु केला. टोळकिडा आपल्या लयीत गाणे गात होता. कोळीकिडे, गोम, विंचवासारखे सरीसृप झाडावरून जमीनीवर सरपटत आले. माकड, चिंपांझी, गोरीला फांद्यांवरून उड्या मारीत इतर प्राण्यांना येऊन मिळाले. वृक्ष, झाडे, वेलीसुद्धा इकडे-तिकडे डुलून, गदागदा हलून शेवटी स्पर्धा पहाण्यासाठी शांत झाले.

आम्ही हे करीत आहोत आनंदासाठी

आम्ही हे करीत आहोत आनंदासाठी

आम्ही हे करीत आहोत आनंदासाठी कारण

आम्ही सारे एकाच निसर्गाची लेकरे आहोत.

असे गाणे गात तोंडाने स्पर्धेला प्रारंभ केला. स्पर्धेचा निकाल काहीही लागला तरी हातांनी आणि पायांनी जय-पराजयाचा विचार न करता आनंदाने निर्णय स्वीकारण्याची शपथ घेतली. कोणताही सत्याग्रह, आंदोलन, आरोप, बहिष्कार किंवा कामबंद आंदोलन करणार नसल्याची खात्री दिली.

प्रथमतः हातांनी पायांना आव्हान दिले. त्यांनी एक लाकूड जमीनीवर टाकले. उजव्या किंवा डाव्या अथवा दोन्ही पायांनी मिळून ते लाकूड उचलून ठराविक अंतरावर नेऊन टाकाण्याचे ते आव्हान होते. यासंदर्भात दोन्ही पाय परस्परांशी कधीही विचारविनिमय तसेच आपल्या बोटांचा एकत्र अथवा स्वतंत्रपणे उपयोग करू शकत होते. झाले पाय लाकूड ढकलण्याचा प्रयत्न करू लागले. दोन्ही पायांनी, पायाच्या बोटांनी प्रयत्न करून पाहिला पण लाकूड उचलणे शक्य झाले नाही. ते लाकूड काही इंचच पुढे ढकलण्यात पायांना यश आले तेवढेच. हे पहाताच हाताची बोटे तोंडाकडून आवाज घेऊन जोरजोरात हसू लागली. आपण दिलेल्या आव्हानापुढे पायांचा पराभव झाला म्हणून आनंदाने हाताच्या बोटांनी सौंदर्य स्पर्धेत ललनांनी नाजूक चालीने परेड करावी तशी परेड केली. आपल्या ताकतीचे प्रदर्शन घडवित, आपल्या बोटांचा कौशल्याने वापर करीत हाताने लाकूड उचलून, हवेत फिरवून, जमलेल्यांना दाखवित शेवटी दूरवर जंगलात फेकून दिले.

तेव्हा शरीराच्या इतर अवयवांनी आणि स्पर्धेला प्रेक्षक म्हणून जमलेल्या साऱ्यांनी दाद दिली. त्या प्रतिसादाने हातांमध्ये आणखी उत्साह संचरल्याने त्यांनी आणखी काही हस्तकौशल्ये दाखविली. पात्रातील तांदळातून खडे वेचून दाखविले, सुईमध्ये दोरा ओवून दाखविला, लाकडाचा ओंडका ढकलण्यासाठी तराफा करून दाखविला. काही गोलाकार वस्तू बनवून आकाशात भिरकावून दाखविल्या. अशी कौशल्ये स्वप्नातही जमणार नाहीत असा विचार करून पाय आणि पायांची बोटे शांत बसून ते सारे पहात होती. आपले बंधू करीत असलेल्या कवायती पाहून आनंद मानने एवढेच त्यांच्या हाती होते. या विविध कसरती पाहून प्रेक्षकांच्या हातांनी टाळ्या वाजवून अभिनंदन करीत हातांच्या एकीचे दर्शन घडविले. स्पर्धेत सहभागी पायांसह तिथे जमलेल्या साऱ्या पायांना ही गोष्ट निश्चितच रुचली नाही. पण ते असह्य होते. काहीही करू शकत नव्हते. इकडे स्पर्धक पाय आणि त्यांची बोटे बसल्या बसल्या मातीत लहान लहान वर्तुळ काढून हातांना द्यावयाच्या आव्हानाविषयी विचार करीत होते.

हातांचे प्रदर्शन संपवून पायांनी त्यांना आव्हान देण्याची वेळ आली. पायांनी दिलेले आव्हान साधे, सरळ होते. जमीनीवर थोड्या अंतरावर दोन वर्तुळे काढण्यात आली. एका वर्तुळापासून दुसऱ्या वर्तुळापर्यंत हातांनी शरीराला पेलत घेऊन जाणे. असे ते आव्हान होते. नुकतेच आश्चर्यकारक कसरतींचे दर्शन घडविलेल्या हातांना, त्यांच्या साऱ्या बोटांना हे आव्हान क्षुल्लक वाटले. झाले शरीर उलटे झाले. हात जमीनीला टेकले. डोळे जमीनीच्या खूप जवळ गेल्यामुळे त्यांच्या दृष्टीची व्याप्ती मर्यादीत झाली. नाकात धूळ जाऊन शिंक आली. पाय आणि पायांची बोटे हवेत तरंगत होती. हे एक अद्भूत दृश्य होते. प्रेक्षक हात उंचावत न्यायो जू... म्हणत ओरडू लागले. पुढच्याचक्षणी आनंदाने गाऊ लागले...

न्यायो न्यायो जू

हकून मटाट

फुअटा न्यायो

हकून मटाट

टुरुकेनी अंगनी.

गाणे म्हणत असतानाही साऱ्यांचे लक्ष हातांकडेच होते. काही वेळापूर्वीच वेगवेगळ्या आकर्षक कवायती केलेल्या हातांना चार पावलांचे अंतर कापणेही मुश्कील झाले होते. दोन-तीन पावले पुढे जाताच वेदनेने हात ओरडू लागले. थरथर कापू लागले. झोकांड्या घेऊ लागले. अखेरीस शरीर जमीनीवर पडले. थोडावेळ विश्रांती घेऊन, विचार करून हात पुन्हा प्रयत्न करू लागले. यावेळेला जमीनीवर पकड घट्ट करण्यासाठी हातांनी शक्य तितकी सगळी बोटे पसरविण्याचा प्रयत्न केला. परंतु त्यातील केवळ अंगठ्यांनाच लांब जाता आले. हातांनी कोलांटी उडी घेण्याचा विचार केला पण शेवटी तेही पायांशिवाय अशक्य असल्याचे पाहून हातांना स्पर्धेत अपात्र ठरविण्यात आले. आता हसण्याची वेळ पायांच्या बोटांची होती. तोंडाकडून ध्वनी घेऊन पायाची बोटे हाताच्या बोटांकडे पाहून जोरजोरात हसू लागली. हे कुत्सित हसणे पाहून हातांना राग आला. अपमानित हातांनी रागाच्या भरातच शरीराला पेलत पुन्हा

स्पर्धा जिंकण्याचा प्रयत्न करून पाहिला. पण अखेरीस दमलेल्या हातांनी आणि हाताच्या बोटांनी स्पर्धेतून माघार घेतली. आता पाय मैदानात उतरले. उत्साहाने ते विविध कवायती करून दाखवू लागले. पाय पळाले. त्यांनी उडी मारली. हाय जंप, लॉग जंपचे प्रदर्शन घडविले. एकदाही शरीराला खाली न पाडता पायांनी हे साहस, कौशल्य करून दाखविताच प्रेक्षकांच्या पायांनी एका लयीत पावले आपटून आनंद व्यक्त करित एकीचे दर्शन घडविले. तेव्हा या स्पर्धा स्वभावधर्माविरुद्ध आहेत म्हणून तक्रार करित हात हवेत उभे राहिले. परंतु ह्या स्पर्धेत आपणच आव्हानाला सुरुवात केली होती याचा त्यांना विसर पडला होता.

तिथे उपस्थित प्रेक्षकांसह साऱ्यांच्या लक्षात एक विचित्र गोष्ट आली. ती म्हणजे जेव्हा हात शरीराला उचलून नेण्याचा प्रयत्न करित होते तेव्हा इतर बोटांपासून दूर गेलेले अंगठे तसेच राहिले होते. अशा दूर गेलेल्या अंगठ्यांवर हसण्याचा विचार करणाऱ्या हाताच्या इतर बोटांच्या लक्षात आणखी एक आश्चर्याची गोष्ट आली. ती म्हणजे अंगठ्यांच्या दूर जाण्याने हाताची ताकत कमी होण्याऐवजी आणखी वाढली होती. हाताची पकड अधिक घट्ट होण्यास आवश्यक बल प्राप्त होऊन हातास ताकत मिळाली होती. हे काय... अंगठ्यांच्या दूर जाण्याने आलेला विद्रूपपणा रुपाच्या बलवृद्धीस कारणीभूत ठरला होता.

स्पर्धेचा विजेता कोण हे ठरविण्यासाठी शरीराच्या इतर अवयवांना पाच दिवस लागले. शरीराच्या हाताला किंवा पायाला प्रत्येकी पाच बोटे असतात. कितीही चर्चा झाली, वादविवाद झाले तरी अंतिमतः कोणास विजयी घोषित करावे याचा निर्णय होऊ शकला नाही. कारण हात आणि पायांच्या जोडीने मिळून आपापल्यापरीने जेवढे करावयास हवे होते तेवढे प्रयत्न केले होते. एकमेकांशिवाय ते काहीही करू शकत नव्हते. तेव्हा तिथे तात्विक चर्चेला प्रारंभ झाला. शरीर म्हणजे काय, साऱ्या अवयवांनी प्रश्न उपस्थित केला. आपण सारे मिळूनच एक शरीर, असा निष्कर्ष अखेरीस चर्चेतून निघाला. साऱ्या अवयवांनी तो जाणून घेतला. शरीराचा प्रत्येक अवयव एकमेकांवर अवलंबून आहे. साऱ्यांनी एकमेकांच्या विचाराने मिळून कार्य केल्यास मात्र अंतिमतः उत्तम होणे साध्य असल्याचे साऱ्यांच्या ध्यानात आले.

पण भविष्यात अशा स्पर्धा होऊ नयेत आणि कोणीही कोणाच्याही आडवे येऊ नये म्हणून साऱ्यांनी एकमताने एक निर्णय घेतला. तो म्हणजे, इथून पुढे शरीराने डोके वर करूनच उभे रहावे. पायांनी जमीनीवर पावले रोऊन घट्ट उभे रहावे. हातांनी वर हवेत उंचावून शरीराला चालण्यास मदत करावी. हा निर्णय ऐकून शरीराला आनंद झाला. पण मुलांनी मात्र सुरुवातीचे थोडे दिवस तरी हातापायांचा वापर करित चार पायांवर चालले पाहिजे अशी आज्ञा शरीराने केली. जेणेकरून त्यांना आपल्या मूळ स्वरूपाचा विसर पडणार नाही. अवयवांनी आपापली कामे वाटून घेतली. पायांनी शरीराला इकडे तिकडे न्यावे, निश्चित ठिकाणी शरीर पोहचल्यावर इतर कामे जशी उपकरणे तयार करणे ती वापरणे वगैरे कामे हातांनी करावीत. पाय आणि पाऊले शरीराला तोलून इकडे तिकडे नेण्याचे कठीण कार्य करतील तर शरीराला आवश्यक असणाऱ्या सर्व गरजांची पूर्तता हात करतील. जेवण तोंडापर्यंत

कसे पोहचेल हे हाताने पहाणे, अन्नाचे चर्वण करणे ही दातांची जबाबदारी, घशाद्वारे ते अन्न पोटापर्यंत पोहचविणे, पोटाने आहारातील पौष्टीक पदार्थ घेऊन ते शरीराच्या कानाकोपऱ्यापर्यंत पोहचविण्यासाठी रक्तवाहिण्यांना सोपविणे. नंतर उरलेले घटक आपल्या विसर्जन व्यवस्थेकडे पाठविणे. त्यानंतर शरीर ते मल बाहेरच्या जमीनीखाली घालेल. तिथे ते मातीत मिसळून मातीला सुपीक बनविते. त्या सुपीक मातीत वाढलेली झाडे फळे देतात. हात ती फळे तोडून तोंडात टाकतात. ओहो.....! हे जीवनचक्र आहे.....!

एवढेच काय तर खेळ, मनोरंजनही अवयवांमध्ये वाटण्यात आले. गाणे म्हणणे, हसणे, बोलणे ही जबाबदारी तोंडाकडे देण्यात आली. पळणे, फुटबॉल खेळणे प्रामुख्याने पायांकडे सोपविण्यात आले. बेस बॉल, बास्केट बॉल यासारखे खेळ हातासाठी राखीव ठेवण्यात आले. पण यातील पळण्याची जबाबदारी पायांकडे देण्यात आली. खेळामध्ये पायांनी आपली जबाबदारी ओळखून कार्य करावे. अशारीतीने साऱ्या कामांची योग्य पध्दतीने वाटणी झाल्यामुळे मानवी शरीर एका बायो मशीनसारखे बनले आणि याच्याच बळावर त्याने प्रमाण आणि गुणांमध्ये पृथ्वीतलावरील अत्यंत मोठ्या प्राण्यांवरही मात केली.

आपण निर्माण केलेली ही शाश्वत व्यवस्थामुद्धा आपल्यामध्ये संघर्षाला कारणीभूत ठरू शकते अशी अवयवांना चिंता वाटू लागली. शरीराच्या वरच्या टोकाला असलेले डोके मी खाली जमीनीला चिकटलेल्या पायांपेक्षा श्रेष्ठ आहे असे म्हणू शकते. मी यजमान आहे तर इतर सारे आवयव माझे सेवक आहेत असा विचार करू शकते म्हणून अधिकाराच्या संदर्भात डोक्यासारखेच त्याच्या खाली असलेले सारे अवयवसुद्धा समान आहेत असे साऱ्यांनी मोठ्याने सांगितले. ही समानता राखण्यासाठी कोणत्याही अवयवाच्या कोणत्याही भागाला दुःख, वेदना अथवा आनंद झाल्यास त्याची संवेदना इतर साऱ्या अवयवांना व्हावी अशी व्यवस्था करण्यात आली. साऱ्या अवयवांनी तोंडाला ताकीद दिली की माझे माझे असे बोलताना तोंडाने आपल्या एकट्याविषयी न बोलता संपूर्ण शरीराविषयी बोलावे.

ते सारे गाणे गुणगुणू लागले....

आमच्या शरीरात
नाही कोणी सेवक
आमच्या शरीरात
नाही कोणी सेवक
आम्ही सेवा करतो
एकमेकांसाठी
आम्ही सेवा करतो
एकमेकांसाठी
आमचे हे समूहगीत

मी त्याच्यासाठी, तो मला आधार

आम्ही सारे मिळून सदृढ शरीर बांधतो.

मी त्याच्यासाठी, तो मला आधार

आम्ही सारे मिळून सदृढ शरीर बांधतो.

ऐक्य हेच आमचे सौंदर्य

मिळून आम्ही राबतो

सदृढ शरीरासाठी

मिळून आम्ही राबतो

सदृढ शरीरासाठी

एकी हीच आमची शक्ती.

हे साऱ्या शरीरांचे राष्ट्रगीत होऊन गेले. शरीर आजही हे गीत गात आहे. हे गीत माणूस आणि प्राणी अथवा मान उंचावणारी क्रांती नाकारणाऱ्यांमधील हा फरक आहे.

चार पायाच्या प्राण्यांनी मानवातील हा बदल पाहिला पण त्यांना त्याची अनुभूती आली नाही. ही क्रांती त्यांना दिसली नाही त्यांच्यात गाणे म्हणणे ही हास्यास्पद गोष्ट आहे. त्यांचे तोंड केवळ खाण्यासाठी बनले आहे गाण्यासाठी नाही. त्यांनी निसर्गाच्या केवळ सांप्रदायिक बाजूचा स्वीकार करून आपल्या सवयी तशाच ठेवल्या. त्यामुळे ते तसेच राहिले. जोपर्यंत माणसाच्या अवयवांचे आंतरजाल परस्पर सामंजस्याने कार्य करीत आहेत तोपर्यंत तो मनुष्य उत्तम साधना करू शकतो. जेव्हा शरीर आणि डोके मी श्रेष्ठ तू कनिष्ठ म्हणत युद्धासाठी सिद्ध होतील तेव्हा तो मनुष्य 'मान उंचावणारी क्रांती' नाकारलेल्या प्राणीबंधूंच्या पंक्तीत येऊन बसेल.

प्रा. डॉ. गोपाल श्रीपती महामुनी

श्रीमती कुसुमावती मिरजी कला, वाणिज्य महाविद्यालय,

बेडकिहाळ.591214

ता: चिक्कोडी, जि: बेळगाव

मोबाईल: 7411775502

ईमेल: mahamunigopal@gmail.com